

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măceșarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măceșarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
de-care publicare.

Nr. 1354 și 1374.

Protopresbiterii nou instituiți: *Simeon Popescu* în tractul Sibiiului, și *Dr. Nicolai Maier* în tractul Selistei, sînt îndrumați cu datul de astăzi a intra în activitate ca protopresbiteri tractuali; totdeodată asesorul consistorial, protopresbiterul *Moise Lazar*, este absolvat dela funcțiunea de administrator protopresbiterial al acestor tracturi.

Ceea ce se aduce la cunoștință publică.

Sibiu, 1 Septembrie, 1883.

Miron Romanul m. p.
archiepiscop.

Maghiarisarea pe căi noue.

(Urmare.)

— „Scopul cel mai nemijlocit este ca noi se maghiarisăm totul, ce este factor de stat și factor social. Se maghiarisăm *inteligenta, industria și comerțul*. Dacă am realizat aceasta, vom ajunge și al doilea scopu. Dacă se va maghiarisa *inteligenta, capitalul, industria, comerțul și pe teritoriul naționalităților*, dacă în această patrie toate funcțiunile sociale le va umple *spiritul unguresc* în ori ce funcțiune socială; dacă se va scrie, se va vorbi și se va instrui unguresc și dacă numai acel spirit va conduce lucrul mașinei celei mari a organismului social: atunci ne-am și ajuns scopul, căci putem aștepta liniștii timpul, care va aduce tot de odată și înghițirea masei neculte. Va trebui un timp îndelungat, căci masele cele neculte resistă mult timp după cum ne arată istoria de 2000 de ani.

„Dar acea istorie ne mai arată, că influența necurmată amalgamează încet chiar masele cel mai neculte și la aparență mai nepetrundătoare. Gramatica domnitoare, care înaintează sub flamura civilizațiunii, se strecoară ca umezeala în porii stâncilor celor mai massive.

„Așa dară noi trebuie să punem ținta în numele politicii maghiare și a civilizațiunii maghiare. Cu conștiință și după un plan dar fără de nici o violență trebuie se năsuim să ajungem această țintă. Trebuie se concepem o politică maghiarisătoare într-o întindere mai mare. Dar fiindcă eschid maghiarisarea violentă, ba o socotesc chiar periculoasă, se nasce întrebarea: de ce mijloace dispune această politică? Eu voi încerca a răspunde detaliat la această întrebare cu ajutorul istoriei și cu statisticeii.”

La păreriile autorului articulelor din „*Nemzet*” ne vom face reflecșiunile noastre la urmă. Nici aceea nu vom face, ca se l urmăm per estensum. În extractiv ne vom ocupa deci cu înalta politică de stat a domnului Beksics.

În al doilea articlu al său Dsa se ocupă cu istoria antică a Romei, care latiniza pre unde mergea și latiniza mai întâiu orașele și apoi acestea întreaga populațiune. De aici conclusia că mai întâiu se se maghiariseze cetățile apoi noi toți.

Să nu ne mai prindă mirarea că până acum s'au asemănat ungruii cu francesii și cu englesii, căci acum vedem că au ajuns a se compara cu romanii, cari odinioară domneau preste lumea întreagă. Ați mâne nu va mai esista istorie universală, și numai cea maghiară.

Din vechia antichitate ca prin minune sare domnul Beksics la anul domnului 1835 și face compararea între descripția de atunci și cea din anii 1870 și 1880. De atunci și până la anul citat au crescut numărul ungruiilor și a scăzut cel al naționalităților. Așa în comitatul Baranya înainte cu 50 de ani erau 40,000 de sârbi, cari astăzi au scăzut la 10,000.

„Comitatul Zala, care nu s'a putut ridica preste Muraköz, n'a putut se contopească cu ceva suces pe croați. Inse nici croații nu s'au înmulțit în proporție cu înmulțirea populațiunii. Nu s'au înmulțit nici sârbi; din contra ei s'au maghiarisat, căci numai astfel se poate explica stagnarea numărului lor și progresarea maghiarismului. Populațiunea maghiară în comitatul Zala la 1835 era de 195,000 de suflete, în 1870 deja se urcă la 244,000, în 1880 la 253,000.

„Însemnată maghiarisare constatăm în comitatul Timiș, — dice domnul Beskics — în care la 1835 erau 4560 de maghiari, 183,628 de români, 67,847 de germani, 30,000 de Bulgari, 2954 de slovaci, 1698 de socați, 18,320 de sârbi, 2830 de montenegri, în 1880 vedem că maghiarii au crescut la suma de 25,000 de suflete, românii au scăzut (în 1870: 150,000, în 1880: 148,000) sârbi, și croați laolaltă au scăzut la suma de 47,000, bulgarii, muntegrenii și socații au dispărut de pe fața pământului.

„În comitatul Torontal prin anii 1830 erau 114,000 de sârbi și croați, acum 169,000. Aici n'au câștigat mult maghiarii, au făcut însă germanii progrese immense, care și-au duplicat numărul. Vedem deci că în acest comitat nu maghiarii ci germanii au înghițit pe sârbi.

„În comitatul Aradului maghiarii s'au duplicat. Asemenea și germanii constată o puțină înmulțire. Slovacii nu s'au schimbat, sârbi scad în mod îngrozitoru dela 5650 la 2000. Sârbi perd terenul în favorul maghiarilor și al germanilor, nu numai prin aceea, că se înmulțesc tare sporadic, ci mai mult prin aceea că ei scad.

„Se poate dice că maghiarismul crește în toată țeara. „Deși se ivesce ici coala romanisare și slavizare, totuși bilanțul cade în favorul maghiarismului, a limbii maghiare. Opera maghiarisării în celelalte comitate nu arată progrese așa de însemnate ca și cum s'ar pute aștepta dela lupta de jumătate secol. „Cu atât mai strălucit este însă succesul străduințelor naționale prin orașe.

„Schimbările întemplate în o jumătate de secol se oglindează mai bine în orașe. În ele s'au întemplat schimbările cele mai favoritoare în interesul maghiarismului.

„Cifrele vorbesc destul de respicat. I. Populațiunea capitalei Budapesta. „În Buda după descripțiunea din 1821 se aflau 25,228 de locuitori, dintre cari câteva sute maghiari 1100 sârbi, ceilalți germani.

„În Pesta după descripțiunea dela 1829 erau 62,471 de locuitori, dintre cari 1200 maghiari, tot atâta slovaci, 650 sârbi, 250 greci, 100 valachi.

„Capitala întrunită avea așadar la începutul anilor treizeci numai 87,699 de locuitori, între cari abia câțiva maghiari.

„În 1880 în Budapesta erau 360,551 de locuitori, dintre acestia 198,742 — așa dar mai mult de jumătate — maghiari, 119,902 germani, 21,581 de slovaci, 408 valachi, 1756 sârbi-croați.

„Cifrele acestea documentează că s'au înmulțit în mod american. O asemenea înmulțire prelângă propagațiunea naturală s'a putut întempla numai prin emigrare în masse, și tot astfel se înmulțesc nu numai orașele americane, ci și cele din Europa. Invasiunea în masa cea mai eclatantă s'a întemplat în favorul maghiarismului.

„Germanismul abia s'a duplicat, pe când maghiarismul s'a înmulțit cu 90%. Numărul sârbilor și al croaților abia s'a schimbat cu ceva. Slovacii încă s'au înmulțit în mod însemnat, ceea ce stă în logătură cu zidăritul. Cu toate acestea însă slovacii sînt numai țileri. Va se dice ei nu aparțin adevăraților locuitori ai orașului. Fisionomia orașului este astăzi ungurească, pe lângă aceasta germanismul mai dă un oare-care contingent; celelalte naționalități dispar.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus din franțozese de E. B.)

(Urmare).

Cristian se încercă a recunoaște între doamnele îmbrăcate ca sibile sau ca regine barbare, pe Margareta. El însă nu era în stare a o recunoaște și de atunci, festivitatea, fără a-i părea mai puțin brillantă, îi destăta numai ochii. Cu dl Goeffe era așa, imaginațiunea dînsului era foarte agitată.

— Cristiane, esclama el, cu costumele noastre, ce nu sînt costume, și cu sania noastră, ce nu este decât o sanie, se nu ne punem și noi în rînd? Pentru că bravul meu Loki n'are nici pene, nici pasere, nici coarne pe cap, se aibă el picioare mai slabe decât ceialalți?

— Treaba dtale, domnule doctor, respuse Cristian. Dta îl cunosti, dta șci dacă este capabil a ne umplea cu glorie sau cu rușine.

— El ne va umplea cu glorie, sînt sigur.

— Ei bine, se mergem.

— Dar va fi ostenit bietul Loki; se va încălzi și scie Dumneșeu dacă nu și-a atrage o inflamație de plumâni!

— Ei bine, se rămânem.

— Să te ia dracu cu flegma dtale, Cristiane; mie-mi ard mâinile după alergare!

— Ei bine se cercăm.

— Un bărbat așa așezat ca mine, se ia la goană un cal, pe care-l iubesc, pentru a se întrece cu tinerimea, este absurd, așa-i Cristiane?

— Este absurd, decumva și se pare absurd, toate depind dela plă-cerea ce o ai în desfătările aceste.
— Să mergem! esclama dl Goeffe; a resista inspirațiilor plăcerii este cu minte, adecă prost. Aid bunul meu Loki, aid!

— Stăi, esclama, Cristian, sărind din sanie, se-i luăm cureaoa de pe frunte. Cum vrei se fugă, îndușit așa?

— Așa e, așa e, Cristiane; îți mulțămesc fetul meu, grăbesce-te; ceialți sînt gata!

Doctorul în drepturi abia țise cuvintele aceste precând un foc artificial, de pe o altă insulă mică, în dosul locului alergării, plesni cu un sgomot grozav. Era semnul plecării, stimulantul căilor deja fără resuflare.

— Pleacă, pleacă, striga Cristian dlui Goeffe, care voia se oprească pe Loki ca se urce soțul seu în sanie. Pleacă, că perdi timpul!

Și dl Goeffe mâna calul, care plecase în fuga

mare mîncînd pămîntul, pre când el remase cu cureaoa a mîna, se privească vitejiile avocatului și a alergătorului seu credincios; dară el nu privi mult. Ferindu-se, ca se nu fie imbulzit de cail ce stăteau, alarmați de focul artificial și de exemplul soților lor plecați la fugă, el se găsi alături cu o sanie albastră și argintie pe care îndată o recunoscu că este a Margaretei. Ușoara trăsură reprezenta forma lărgită a unei carose din timpul lui Ludovic XV, pusă pe patine lucii și joase, ceea ce permitea se privești fără osteneală prin geamurile puțin scilpicioase de frig. Cristian totuși nu se aștepta a vedea pe Margareta în sanie: ea trebuia se fie pe strada de stânci cu ceialalți; dară totuși îi veni se se uite.

Margareta, fără costum și fără mască, aflându-se sau făcându-se cam bolnavă, rămasese singură în sanie și privea prin oblon. Vizitiul se era pus ceva delaturi de ceialalți, ca se se poată întoarce în profil, ceea ce permitea Margaretei a vedea cursul și impregiurarea aceasta îi permitea și lui Cristian a vedea pe Margareta și a se ținea aproape de ea fără a fi vîdut de privitorii distrași altfel de spectacolul alergării.

El n'ar fi îndrăsnit a i se adresa cu vorba, ba chiar se făcea ca și când ar fi din întemplantă acolo, precând ea lăsa repede geamul înjos pentru a-i vorbi și fiindcă el tot mai ținea cureaoa calului amănă, ea credea că este un servitor.

